

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

De Conversatione Apostolica A Curatoribus Animarum piè & fructosè instituenda - Complectens vatios & solidos modos juvandi & consolandi diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè ægras & captivas

Lohner, Tobias

Dilingae, 1677

§. 5. Quomodo ad extremum supplicium disponendi & animandi sint Captivi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48248)

DEUM, qui fidelis est, & neminem tentari, aut onerari sua vires patitur, ipsis perinde, ac olim SS. Martyribus adfuturum auxilio suo, effecturumque, ut magna cum animi æquitate, constantiâque id omne, quod per Magistratum decreturus est, sustinere possint, id quod ipsi haud dubiè in pluribus, extremo supplicio affectis nõ semel factũ viderint. §. Meminisse quoque ipsos jubeat, quodcunq; supplicium decernendum sit, brevissimo tempore absolvi, atque adeo æquissimo, imò & hilaro animo tolerandũ esse, si cum æterno & inexplicabili supplicio comparetur, quod propter peccata sua in inferno sustinere debuissent, si Deus ipsos perinde, ut alios ejusmodi Peccatores, vel statim post peccatum ex hac vita avocasset, vel in statu peccati obduratos discedere permisisset. Certè si illis, qui nunc obminora peccata in inferno cruciantur, hæc gratia fieret, ut in hanc vitam redire, suâque delicta commertis suppliciiis expiare possent, promptissimis, lætissimisque animis universis, quæ ullus unquam reus sustinuisset, supplicia toleraturos.

§. V.

Quomodo ad extremum supplicium disponendi & animandi sint Captivi.

Quantopere conniti debeat Operarius, ut hoc in negotio munus suum accuratè impleat, tam ex ijs, quæ sequenti capite §. 1. dicuntur, colligi potest; tum verò etiam ex eo patet, quòd, cum ingens plerumque Populi multitudo ad talia Reorum supplicia concurrat, tot Arbitros ac Testes suæ in hoc officio peritiæ, charitatisque sit habiturus, quot Spectatores & Auditores numeraverit. Porro cum aliqua sint, quæ circa ejusmodi Reos ante sententiam mortis, aliqua post illam, aliqua demum post ipsam Rei mortem observanda sunt, placet illa majoris claritatis & ordinis gratiâ sub distinctis titulis proponere, ita tamen, ut prius moneam Lectorem, cum eadem in ferè sit Reorum ad extremum supplicium damnatorum, atque ægrorum in lecto morientium quoad dispositionem & animationem conditio, ideo pleraque, quæ sequenti capite de ægro ad Confessionem, & S. Viaticum disponendo, & per adhortationibus, suspiriisque excitando, atque ad ultimam denique luctam animando dicuntur, etiam in hac occasione circa Captivos cum debita proportione observanda esse.

MEMBRUM I.

Quid ante sententiam fatalem sit observandum
Operario circa Captivos.

I. Ante sententiam visendi erunt frequenter, cum plerumque varijs tentationibus agitentur, & ex altera parte pluribus criminum vinculis impliciti, rudésque rerum parum, & sæpe etiam obstinati sint. Proderit ergo prius totum statum Rei cognoscere, & tum ad seriam pœnitentiam disponere.

II. Curet, ut ob suum Zelum, aptas datas doctrinas, exempla vitæ habeatur à Reo in magno honore, ut tantò potius facilius ei se aperiat; si enim ignotus accedat, timendum est, ne minùs felicitet negotium succedat, & Confessarium talem Reus semper suspectum habeat.

III. Ante latam sententiam non expedit ejus audire Confessionem, ne timore supplicij peccatum reticeat. Horreat tamen interea ad recitationem Rosarij, aut aliarum precum; subministret pios libellos: suadeat præparationem ad confessionem generalem: doceat, quâ ratione se manè & vespere DEO commendare debeat, quomodo saltem animo adesse divino Sacrificio, quâ ratione in voluntatem DEI se resignare, quomodo Animarum purgatorij meminisse, & consideratione vel caelestium gaudiorum, vel infernorum cruciatuum se solari possit.

IV. Non recipiat in se vitæ servandæ aut supplicij remittendi patrocinium, quia sic Reum non posset tam commode disponere ad seriam pœnitentiam, accuratamque confessionem; semper enim Reus haberet spem vitæ à Confessione obtinendæ; quod si hâc spe cadat, abalienaretur ab eodem, utpote qui causam suam non bene egerit. Poterit tamen in genere promittere, se nihil omitturum, quod in illius commodum cedere possit; quia tamen Justitiæ cursus suus relinquendus, & Magistratus tum propter obligationem, quam habet, scelera puniendi; tum propter maturam considerationem, quam in hujusmodi causis adhibet, non facillè mutat sententiam, ideo suadere se dicat, ut in divinam voluntatem se penitus resignet, & quò prævisa tela minùs feriant, ad
N 2 quam-

quamcunque sententiam de manu Judicis non aliter atque de manu ipsius DEI accipiendam se præparet.

V. Adhortetur illum sedulo, ut hoc tempore à DEO is subsidium animæ concessio utatur serio, sapius eliciat actum contritionis (quem in finem, si rudis sit reus, proderit conceptis verbis præire, aut quærere ex ipso, num doleat de peccatis, eò quòd DEVM velut summum bonum super omnia à se dilectum tam graviter offenderit) imitetur SS. pœnitentes, ut Latronem in cruce, S. Mariam Magdalenam &c. quorum historias proderit recensere: suadeat insuper, ut incommoda, quæ justitia injungit, DEO offerat pro peccatis suis, Christi doloribus uniat, pro animabus purgantibus pœnas suas, aut certè pro proprijs peccatis offerat.

M E M B R U M II.

Quid post latam sententiam sit observandum.

I. Cùm hoc in articulo versetur cardo salutis, Operari DEVM sibi & DEO placare, omni, quo potest, modo studeat, orationibus, pœnitentijs, & subsidio spiritali ab alijs etiam expetito.

II. Ante omnia disponat Reum ad sententiam justitiæ æquo animo suscipiendam; ipse verò Reo non significet sententiam, sed per Ministros justitiæ significari curet, ex quibus ubi eam intellexerit, tum primùm conetur eum potentibus argumentis ad patientiam & resignationem excitare; inter quæ argumenta primarium jure merito locum habet Christi patientis exemplum, quod proinde assiduò ipsi ob oculos ponendum est, perque illud omnes tentationes, quæ, sive ex genere, sive causa, sive alijs circumstantiis mortis decreta oriuntur, solvendæ. Proximum ab hoc locum habet SS. Exemplum, maximè eorum, qui simili genere mortis obierunt, aut qui imbecillitatem sexûs fortitudine sua superârunt. horum ergo velut agmen obijciendum est Rei animo, simulque illa S. Augustino olim facta admonitio adjicienda: poterunt isti & istæ, & tu non poteris? Vehementer etiam ad leniendum Rei dolorem prodest, si singularis DEI erga ipsius bonitas clarè demonstretur, quâ ei gratiam fecit, quam Mauri-

tritus Imperator olim pro speciali beneficio habuit (dum scilicet illi optio facta est, commissum scelus in hac aut altera vita luendi) & multis millibus hominum sceleratorum Deus non concessit, utpote quos misera & improvisa morte in sceleribus obire permisit. Hortetur ergo, ut pro tanto favore non tam verbis, quam ipso opere gratum sese exhibere conentur Reus, atque ad mortem fortiter subeundam tantò accuratius se disponere studeat, quantò plura & efficaciora ipsi mèdia DEVS ad hunc finem concessit, puta plenum rationis usum, carentiam dolorum corporis, præsentiam & adhortationem continuam Sacerdotis, præscientiam horæ mortis, agonis brevitatem, & similia, quæ proin paulò clariùs ei explicanda sunt. Tandem plurimùm conducet, bene explicare, quàm terribilem sententiam, coram quanta multitudine auctore, quàm gravia, eaque æterna tormenta sustinere debeant damnati, quæ & ipse promeritus quidem fuisset, sed nunc in mitiorem mutata sunt pœnam. Fortiter ergo sustineat illam, gratiasque DEO agat, quòd tam clementer cum illo procedat; exclamet proin cum S. Augustino: *Domine hîc urs, hîc seca, modo parcas in æternum.* Non sunt condignæ passionis huius temporis ad damnatorum pœnam, quæ revelata est nobis.

III. Ante omnia Confessionis & Evcharistiæ Sacramenta ritè suscipienda erunt. Pro Confessione autem hæc notanda sunt ex Laymanno lib. 8. Tract. 6. c. 5. Primum. Secundum probabiliorem sententiam reum non esse obligatum ad manifestandum crimen morte vel mutilatione dignum, si intelligat, illud plenè probari non posse. Secundum, post latam à Iudice sententiam desinere in Reo obligationem confitendi criminis, quod antè, quamvis injustè, negarat, quia finito iudicio finitur etiam obligatio Rei. Tertium est, Reum ad vitanda gravia tormenta posse sine peccato crimen etiam capitale sibi imponere, quia vita non est digna, ut tanto dolore servari debeat; imò posse etiam jurare æquivocando, docent teste Diana p. 3. tr. 5. ref. 7. communiter Doctores cum Navar. hinc absolvi potest. Quartum, si notetur eum in tortura, vel aliàs detulisse innocentem, obligari ipsum debere ad restitutionem famæ, maximè si innocentibus delictis impenderet periculum vitæ. Quintum est, ipsam mortem

tem Reo in pœnam scelerum commissorum solere imponi, unde levis ipsi pœnitentia à Confessario imponi potest. Sextum est, enitendum esse Sacerdoti, ut, si Reus odium aliquod in Judicem aut partem adversam, aut testem habeat, id omne ex animo ejusdem evellere studeat.

IV. Si Confessarius satis manifestè intelligat, damnatum esse innocentem, ordinariè tacere debet, nec monere Judicem ob tres causas. Prima est, quia communiter frustra monebit, cùm Judex secundùm allegata procedat. Secunda est, si innotescat semel, tali modo Reum esse liberatum, timendum erit, ne alij sacrilegè crimen in confessione celent ob similem spem mortis evadendæ. Tertia est, quia si plurius Reorum Confessiones audiens dicat, hunc vel illum esse innocentem, de reliquis verò taceat, Judex colliget, reliquos esse reos, & crimen esse confessos.

V. Reo per Confessionem expiato, & SS. corpore Domini refectò præter Confessarium, & ejus socium non expedit plures cum eo conversari; ipsi verò de nulla re alia loquantur, nisi quæ ad salutem pertinet, omnem sermonem de amicis, parentibus &c. præcidentes.

VI. Ultra duas horas colloquium non protrahatur, ut quies utrique detur ad respirandum; consulendum tamen hoc in re ipsius Rei voluntati & necessitati, qui, si exoptet tale colloquium produci, parendum erit. Ut verò fastidium caveatur, proderit cum eodem nunc de rebus pijs loqui, nunc recitare Rosarium, aut Litanjas, aut alias preces; nunc familiariter admonere, ut quiescat, se interim dicturum horas, & in suis orationibus fore ejusdem memorem; nunc Reo quasi dilectissimo, cum adstantibus de rebus sacris loqui, recensere accommodatas temporis historias, maximè de aliquibus Reo generosâ morte defunctis.

VII. Ultima nocte imminente admonebit Reum, ut dormiat, ne timor mortis imminentis hominem nimis debilitet, & indispositum reddat diei sequentis necessariis admonitionibus, & imparem doloribus exantlandis. Expedit autem dormienti adesse quendam, qui, si necesse sit, consolari queat, quia tunc magis crescunt tentationes & desolationes.

MEM

M E M B R U M I I I.

Quid circa ipsam productionem & supplicium
Rei sit observandum.

I. Illuſcente fatali die prima ſit cura Sacerdoti, ut formato S. Crucis ſigno, & invocato in vota DEO, eidem dies illa offeratur intentione optima; uniatur diei, quo Chriſtus paſſus eſt; imploretur auxilium Sanctorum, præſertim Patronorum, & illius, cujus nomen gerit Reus. Detur opera, ut confiteatur iterum, lucretur indulgentias, conformetur voluntas cum divina, & alia exerceantur pietatis opera, uſque dum carcere educatur: ſolatio erit magno, ſi indicetur pro ejus felici morte jam litatum DEO, pro anima verò denuò litandum. Spondeat quoque Sacerdos, ſe rogaturum plures, maxime verò Spectatores poſt ſupplicium ſumptum, ut pro eo preces, & fortè etiam indulgentias aliquas (maximè menſuræ Communionis, ubi earum facultas eſt) offerre dignentur.

II. Caveat, ne quidquam ad feſtinandam mortem proferat; imò interrogatus à ſatellitibus vel alijs, an omnia ſint absoluta? reſpondeat, ſui muneris eſſe, cum Reo de animæ ſalute agere, reliqua ſui fori aut judicij non eſſe. Secundùm Vaſquez tamen irregularitatem homicidij publici non incurrunt perſonæ privatae, ſed tantùm Miniſtri Juſtitiae.

III. Curet, ut, cum educitur Reus, ejuſque ſcelera publicentur; item cum ducitur ad locum ſupplicij, atque ad eum pervenitur, ſemper habeat preces commodas, quales peti poſſunt ex Troſtbrunn P. Vogleri & alijs, quamvis valde ſuaſum, ut orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum Symbolo Apoſtolorum frequenter recitando præeat, & ſubinde convenientes actus variarum virtutum immiſceat. Saepe etiam SS. Paſſionis mentionem faciat, atque in memoriam revocet, quomodo Chriſtus raptus fuerit ad tribunalia, ductus, crucifixus &c. ſuaſque actiones uniat illius actionibus.

IV. Cum fertur ſententia decretoria, hortetur Reum, ut eam cum humilitate & reſignatione magna de juſtiſſima DEI manu accipiat, rogétque DEUM ardentibus ſuſpirijs & verbis

ferventibus, ut intuitu hujus feralis sententiæ dignetur cum sententia mortis aeternæ liberare.

V. Cùm Reus ad mortem pergat, summopere curandum est, ne oculis huc illuc vagetur, obvios salutet, aut alloquatur, maximè amicos aut consanguineos, sed totis viribus in unam animæ salutem incumbat. Si transeundum sit prope templum vel crucem, juvabit Christum vel sacram aedem inclinato capite, aut forsitan etiam flexo poplite venerari, & operam gratiæ divinæ exposcere.

VI. Proderit in tam funesto itinere orare continuo, quod ut fiat suavius, nunc è libello preces recitentur, nunc è memoria, prout affectus dictaverit, actus virtutum eliciantur, præsertim contritionis, fidei, spei, resignationis, invocationis, &c. Sæpe tamen clamare non expedit, quia non raro magis turbatur animus Rei, & quodam horrore percellunt vociferationes hujusmodi. Curet, ut manibus teneat crucem, circumligatum sit rosarium, si quidem manus post tergum non sint revinctæ, tum enim ipse crucem ferat, & sæpius offerat deosculandam.

VII. Cùm in conspectum loci fatalis venerit, conetur Reo adimere horrorem, vel minuere certè. Proderit exemplum S. Andree in memoriam revocare, & explicare, quo animo Christus montem Calvariæ ascenderit. Juvabit etiam frequenter tum repetere voces illas: *Fiat voluntas tua, sicut in caelo & in terra: Domine, non quod ego volo, sed quod tu. Domine, hinc ure, hinc seca; modo parceas in aeternum. Etiam si occiderit me, in eo sperabo.*

VIII. In ipso loco denuò & magno cum affectu interroget, num animum aliquid cruciet, vel remordeat conscientiam? num iterum confiteri velit? an alia quapiam tentatione impugnetur? adhortetur exquisitis verbis ad luctam ultimam, in quâ si victor evadat, triumphaturus sit in aeternum. Iterum quærat, num omnibus ignoverit? ingeminentur actus contritionis, resignationis, virtutum Theologicarum, suadeatur osculum crucis, & ejusdem ad pectus amorosa appressio.

IX. Ut majori cum alacritate vel ictum, vel laqueum recipiat, rursus polliceatur Operarius, se illius post mortem memorem futurum; nec unquam desistat à cohortatione ad patientiam. Curet, ut sæpe ingeminet SS. nomina Je-

na JESUS, MARIA. Et, In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.

X. Si fur ad suspendium damnatus, dum scalas ascendit, cupiat confiteri, censet doctus quidam Theologus, Sacerdotem vel petere posse à Judice, ut eum rursus demittat, quia Confessarius respectu animæ in Reum jus habet fori interni; vel si nullus alius adsit modus, e minus eum absolvere possit propter datum signum confessionis.

XI. Quod si Reus omnino nunquam confiteri vellet, idem Doctor censet, ipsum posse invitum, & non confessum plecti, cum ex malitia & non tantum ex fragilitate in tale periculum se conjiciat. Tentanda tamen prius sunt omnia cum tali obstinato, & 1. Hortandus etiam flexis genibus, si opus erit ad curam animæ. 2. Recensendæ tragicæ historiæ impœnitentium, Inferorum pœnæ. 3. Irato vultu discessus simulandus. 4. Alius Reus admonendus, ut illi meliora suadeat consilia. 5. Redeat Operarius, & excuset factum; ostendat spem sanioris mentis & consilij, paratum se sanguinem pro ipsius salute fundere, si fieri possit, & DEUS velit. 6. Si nihil hæc proficiant, cum adstantibus pro eo orandum erit, & Reus monendus, ut idem faciat. 7. Si neque his aliquid proficiat, non desistat, sed in ipso etiam fatali loco eum suæ salutis admoneat.

M E M B R U M I V.

Quid post mortem Rei sit observandum.

I. Postquam Reum vitâ excessisse judicaverit, hortetur circumstantes Spectatores, ut animam defuncti DEO fecum commendent, ut, si quid expiandum adhuc illi de peccatis restiterit, id per infinitam suam misericordiam & passionem ac merita Filij sui, ac Domini nostri JESU CHRISTI condonare dignetur. Quod quidem hoc vel simili modo præstare poterit: *Per dilecti Spectatores, spectâstis agonem & luctam ultimam dilectissimi in Christo Fratris nostri N. cuius animam, etsi ob mortem tam piè & Christianè obitam merito speremus, ab Angelis in cælos fuisse deportatâ, quia tamen occulta nobis sunt admiranda Dei iudicia, ideo, ut si quid fortè eidè adhuc in altera vita expiandum restabit, id per infinitam DEI misericordiam, meritaque copiosissima Christi Filij eius, & omnium Electorum suorum*

suorum relaxetur, omnes illius nomine obsecro, & obsecror, ut cum animam illius omnipotenti DEO commendatis, & semel orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitetis. Quibus dictis genuflectens dicere poterit clara voce preces ex præscripto Ritualis Romani post egressum animæ dicendas, & circa finem sequentis capitis ponendas, vel ipse etiam cum Spectatoribus occultè Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam dicere, eaque finitâ clarè pronuciare poterit sequentia verba: *Requiem æternam dona ei, Domine, & lux perpetua luceat ei.*

II. Postquam ab oratione surrexerit, valde expedire videtur, ut, quandoquidem tum animi Spectatorum ob supplicij conspecti horrorem bene admodum dispositi creduntur, brevem ad eos exhortatiunculam instituat, quâ eosdem universim ad timorem DEI ob tam amaros peccatorum fructus, speciatim verò Parentes ad bonam Filiorum educationem Liberos verò ad obedientiam Parentibus, & cultum Numini præstandum exhortetur. Id quod hæc vel simili ratione præstari posset: *Perdilecti Spectatores, exhibuistis opus Christianæ pietatis, pro quo Defuncti nomine debitas vobis gratias persolvite, rogoque, ut etiam deinceps eundem in precibus vestris commendatum habere non omittatis. De reliquo, quoniam ad hoc vestre Spectaculum vos non curiositatis duntaxat gratiâ, sed fructus vitam spiritualis capiendi causa confluisse credo, omnes vos in Domino adhortor, ut, quam olim Philosophus quidam Sapientissimus Regi cuiusdam suggesserat, doctrinam atque sententiam, hanc vos hodie à carissimo Fratre vestro modò piè in Domino defuncto vobis commendatam credatis, nimirum nihil incipe, priusquam exitum consideres. O si dilectus Frater noster, dum scelus, propter quod modo supplicio extremo affectus est, perpetravit, hunc tam amarum illius exitum prius considerasset, profectò nunquam ad tam fatale facinus manus suas extendisset. Vos ergo, dilecti, alieno damno, & exemplo respiscite, & discite, quòd, ut DEVS per Prophetam Ieremiam verissimè dixit, malum & amarum illi fuerit, reliquisse Dominum DEVM suum, & non fuisse timorem eius apud ipsum. In omnibus ergo operibus vestris memoramini novissima vestra, & in æternum non peccabitis. Aliàs si fortè ob malam educationem, vel societatem, vel consuetudinem malam Reus ad scelus tantum perpetrandum inductus est, id quod*

quod ex ipso facile per colloquia ante mortem instituta intelligere licebit) poterit ex hac ipsa causa occasionem fructuosæ exhortationis desumere, & imprimis breviter narrare historiolam de filio, qui, cum per scalam ad furcam ascenderet, Patrem ad se, quasi ultimum valedicturus, & secretum aliquod manifestaturus vocavit, & accedenti aurem dentibus abscedit; eo quod per ipsius indulgentiam huc esset adductus. Inferat proinde Operarius, idem facturum fuisse nunc defunctum, si socios aut Parentes præsentis habuisset. Hortetur proinde Parentes, ut correptioni Liberorum invigilent; Liberos, ut correptionem paternam recipiant, omnes verò, ut malam societatem & consuetudinem fugiant, ne in similes culpas, infamiamque ac supplicia incidant.

III. Denique, ubi domum regressus fuerit, imprimis debitas DEO, Cœlitibusque gratias pro felici successu tam difficilis functionis persolvat; subinde super actiones suas omnes cum Captivo suo susceptas se reflectat, ut, si quid minus dextrè à se peractum, vel certè minus prosperè cessisse adverterit, deinceps in simili casu emendare queat. Quod si verò aliunde cognoverit, aliquos in illo loco, in quo degit, sanguine vel cognatione Reo conjunctos habitare, magnæ caritatis opus præstabit, si eos invisere, solari, & quàm Christianè ac piè cognatus obierit, significare dignabitur, simulque admonebit, ut animæ illius in precibus suis sæpius meminerint, factaque legi curent, & alijs Christianæ caritatis opreibus juvent.

CAPUT VI.

DE APOSTOLICA ÆGRORVM ET MORIBVNDORVM VISITATIONE.

Modum cum his agendi varij tradunt Authores, præcipuè P. Joannes Polancus in Methodo moribundos adjuvandi; P. Georgius Voglerus in libro suo, quem *Trost-Drum* seu Fontem consolationum inscripsit; P. Georgius Mentzius de arte patiendi & compatiendi; P. Philippus Servius in Amico Fideli, sive modo juvandi moribundos. R. D. Georgius Pistorius in libello, quem spirituales Apothecam seu *die Geistliche Haus-Apothecken* vocavit, & plures alij, ex quibus tamen ea duntaxat, quæ magis ad praxin quotidianam accommoda-